

YASHIL DAVLAT XARIDLARI O'ZBEKISTONDA: HOZIRGI HOLAT, SO'NGGI YILLIK TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR

Marjona Qarshiyeva Alisher qizi

E-mail: tasbehoy@gmail.com

So'nggi yillarda O'zbekiston barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida izchil siyosat olib bormoqda. Bu jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida "yashil davlat xaridlari" (Green Public Procurement – GPP) tizimini shakllantirish dolzarb masalaga aylandi. Davlat xaridlari mamlakat byudjetining katta qismini tashkil etgani sababli, ushbu sohada ekologik mezonlarni joriy etish orqali iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik natijalarga bir vaqtning o'zida erishish mumkin. Yashil xaridlar — bu davlat tashkilotlari tomonidan tovar, ish yoki xizmatlarni xarid qilishda ularning atrof-muhitga eng kam zarar yetkazuvchi variantlarini tanlash amaliyotidir¹. Bunday yondashuv nafaqat chiqindilarni kamaytiradi, balki resurslardan tejamkor foydalanish, qayta ishlashni rag'batlantirish va energiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda 2022–2025 yillar davomida yashil xaridlarni tartibga soluvchi asosiy hujjatlar va tashabbuslar qabul qilindi. 2024-yilda "Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish strategiyasi" tasdiqlandi, unda "yashil xaridlar"ni bosqichma-bosqich joriy etish ko'zda tutilgan.² Shu yili mamlakatda umumiy davlat xaridlari hajmi 248,6 trillion so'mni tashkil etdi, ularning 20 foiz atrofidagi qismi ekologik mezonlarga javob beruvchi "yashil" xaridlar sifatida qayd etildi³. 2025-yil 18-iyunda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi "Yashil davlat xaridlarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 371-sonli qarorni qabul qildi⁴. Ushbu hujjatga muvofiq, 2026-yildan boshlab barcha davlat xaridlarida ekologik mezonlar majburiy tarzda kiritiladi va tender baholashda "yashil sertifikat"ga ega ishlab chiqaruvchilarga ustunlik beriladi. Qarorda, 2026-yilda "yashil xaridlar" ulushi

¹ World Bank. (2024). Green Public Procurement: Leveraging Government Spending for Sustainability. Washington, DC: World Bank Group.

² Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. (2024). Strategy for the Improvement of the Public Procurement System for 2025–2027. Tashkent.

³ CAJITMF Journal. (2024). Green public procurement and sustainable development in Uzbekistan. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 3(2), 45–52.

⁴ UzDaily. (2025, June 18). Uzbekistan to enhance support system for green public procurement. Retrieved from <https://www.uzdaily.uz>

kamida 15 foiz, har yili esa kamida 5 foizga oshib borishi va 2030-yilgacha 30 foizga yetkazilishi belgilangan⁵.

Bundan tashqari, O'zbekiston 2025-yil aprel oyida Koreya Respublikasining Davlat xaridlari xizmati (Public Procurement Service of Korea) bilan memorandum imzoladi. Bu hamkorlik "yashil" xaridlar bo'yicha tajriba almashish, sun'iy intellekt asosida ekologik baholash tizimlarini joriy etish va raqamlashtirishni kuchaytirishga qaratilgan⁶. Xalqaro tashkilotlar — xususan, IEA⁷, OECD⁸ va Jahon banki⁹ — O'zbekiston uchun yashil davlat xaridlarini kengaytirish orqali iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish, energiya xavfsizligini mustahkamlash va mahalliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish mumkinligini ta'kidlab kelmoqda.

Yashil davlat xaridlarini keng joriy etish O'zbekiston uchun iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy sohalarda muhim natijalar beradi. Iqtisodiy nuqtai nazardan, ekologik mezonlarga asoslangan xaridlar dastlab yuqoriroq xarajat talab qilishi mumkin, biroq uzoq muddatda energiya, suv va texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytiradi. Energiya tejamkor texnologiyalarni qo'llash natijasida davlat byudjeti tejaladi, xarajatlar samaradorligi oshadi. Masalan, agar 2024-yilda davlat xaridlari umumiy hajmi 40 trillion so'm bo'lsa, va uning 20–30 foizi "yashil" xaridlarga yo'naltirilsa, bu 8–12 trillion so'm miqdoridagi ekologik tovar va xizmatlar bozorini shakllantiradi. Bu esa mahalliy ishlab chiqaruvchilarni innovatsion texnologiyalarga o'tishga rag'batlantiradi va yangi iqtisodiy tarmoqlar paydo bo'lishiga sabab bo'ladi.

Ekologik jihatdan, yashil xaridlar chiqindilar hajmini kamaytiradi, karbonat angidrid emissiyasini qisqartiradi va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.¹⁰ Davlat sektorining energiya tejamkor yechimlarga o'tishi O'zbekistonning iqlim o'zgarishiga qarshi milliy strategiyasiga bevosita hissa qo'shadi. Ijtimoiy jihatdan esa, yashil xaridlar yangi ish o'rinlari yaratadi, aholining ekologik ongini oshiradi va sifatli, xavfsiz mahsulotlar iste'molini kengaytiradi.

⁵ Kursiv Media. (2025, June 18). Uzbekistan introduces green criteria for public procurement. Retrieved from <https://uz.kursiv.media>

⁶ UzDaily. (2025a, April 11). Uzbekistan establishes cooperation with the Public Procurement Service of the Republic of Korea. Retrieved from <https://www.uzdaily.uz>

⁷ IEA. (2024). Energy Policy Review: Uzbekistan 2024. International Energy Agency.

⁸ OECD. (2023). Green Public Procurement in Transition Economies. Paris: OECD Publishing.

⁹ World Bank. (2024). Green Public Procurement in Europe and Central Asia: Opportunities and Challenges. Washington, DC: World Bank Group.

¹⁰ World Bank. (2024). Green Public Procurement in Europe and Central Asia: Opportunities and Challenges. Washington, DC: World Bank Group.

Shu bilan birga, bu sohada hali ayrim cheklovlar mavjud. Eng avvalo, milliy ekologik sertifikat va markirovka tizimi to'liq shakllanmagan. Bu esa "yashil" mahsulotlarning aniq mezonlarini belgilashni murakkablashtiradi. Shuningdek, davlat xaridlari tizimida ishlovchi xodimlar uchun o'quv kurslari, metodik qo'llanmalar va monitoring mexanizmlari yetarli emas. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun "yashil" texnologiyalarni joriy etish moliyaviy jihatdan qimmatga tushadi. Shu bois, davlat tomonidan soliq imtiyozlari, grantlar yoki "yashil kreditlar" orqali ishlab chiqaruvchilarni rag'batlantirish zarur¹¹. Davlat xaridlari portalida "yashil xaridlar" uchun alohida sahifa yaratish, unda ekologik tenderlar, statistik ma'lumotlar va natijalarni ochiq e'lon qilish tizimni shaffof va samarali qiladi.

Agar 2030-yilgacha "yashil" xaridlar ulushi 30 foizga yetkazilsa, bu O'zbekistonni Markaziy Osiyoda ekologik siyosatning yetakchi mamlakatlaridan biriga aylantiradi. Yashil xaridlar nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan oqilona foydalanish va barqaror ishlab chiqarish madaniyatini shakllantirishni ta'minlaydi. Bu yo'nalish O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot" strategiyasini amalda ro'yobga chiqaruvchi eng samarali mexanizmlardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. (2024). Strategy for the Improvement of the Public Procurement System for 2025–2027. Tashkent.
2. CAJITMF Journal. (2024). Green public procurement and sustainable development in Uzbekistan. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 3(2), 45–52.
3. UzDaily. (2025, June 18). Uzbekistan to enhance support system for green public procurement. Retrieved from <https://www.uzdaily.uz>
4. Kursiv Media. (2025, June 18). Uzbekistan introduces green criteria for public procurement. Retrieved from <https://uz.kursiv.media>
5. UzDaily. (2025a, April 11). Uzbekistan establishes cooperation with the Public Procurement Service of the Republic of Korea. Retrieved from <https://www.uzdaily.uz>
6. IEA. (2024). Energy Policy Review: Uzbekistan 2024. International Energy Agency.

---

¹¹ OECD. (2023). Green Public Procurement in Transition Economies. Paris: OECD Publishing.

7. OECD. (2023). Green Public Procurement in Transition Economies. Paris: OECD Publishing.

8. World Bank. (2024). Green Public Procurement in Europe and Central Asia: Opportunities and Challenges. Washington, DC: World Bank Group.

9. World Bank. (2024). Green Public Procurement: Leveraging Government Spending for Sustainability. Washington, DC: World Bank Group.